

Конспект за държавен изпит
Специалност „Съдебна администрация“

1. Публична администрация- същност и съдържание. Теории. Публична и частна (бизнес) администрация – дефиниране, отграничаване.

2. Функции на публичната администрация. Същност и класификация на функциите. Административна власт – характеристика. Компетентност на държавните органи. Държавна власт – понятие и характерни черти.

3. Форми за управление и организация на държавата. Държавна организация на Република България. Политическо и обществено устройство.

4. Административен апарат и административни органи-понятие, характерни черти.. Видове и структура на административните органи. Правителство, Министерски съвет, министерства.

5. Държавна служба и държавен служител- дефиниране. Понятие за държавна служба и държавен служител. Видове държавни служители. Права, задължения и отговорности на държавните служители.

6. Административно-териториално устройство. Областта - административна единица за провеждане на национална политика. Общината като единица за осъществяване на местното самоуправление. Кметът – орган на изпълнителната власт.

7. Общинска администрация. Общински съвет. Функции, конституиране, организация и дейност. Задачи и правомощия на общинските съвети. Общински съветник.

8. Административно обслужване- понятие и характеристика. Видове контрол. Административно правораздаване. Съдебен контрол.

9. Възникване и развитие на теорията и практиката по УЧР – исторически преглед. Цели, роли и функции на УЧР. Модели за УЧР.

10. Проектиране и анализ на труда – същност, предмет, необходимост, цели, подходи и техники при проектирането и анализа, длъжностна характеристика и схематичен профил на качества.

11. Набор и подбор на човешките ресурси в публичния сектор – същност, предмет, необходимост и цели, етапи на набора и подбора.

12. Обучение и кариерно развитие на човешките ресурси в публичния сектор – същност, предмет, необходимост и цели, управление обучението на човешките ресурси, управление на кариерното развитие.

13. Оценка и възнаграждение на човешките ресурси в публичния сектор – същност на оценяването, изисквания и методи за оценяване, същност, предмет и цели на възнаграждението, системи за заплащане, компоненти на системата за заплащане, психологически системи за мотивиране.

14. Деловодство и документооборот- понятие, системи, организация.

15. Съдебно деловодство - книги, регистри, архивиране.

16. Съставяне и изготвяне на документи. Структура. Съдържание. Видове. Език. Стил.

17. Служебни писма. Справочно-информационни административни документи.

18. Нормативни актове- видове. Реквизити. Конструирание на съдържателната част. Правна кореспонденция- видове, реквизити, структурно-съдържателни модели..

19. Административна култура. Теории. Етикет-понятие. Видове. Взаимодействие с медиите.

20. Етика - понятие, теоретични аспекти. Съвременни измерения на етиката. Етични кодекси.

21. Етика на държавната администрация - принципи, публични ценности и етични проблеми. Етична инфраструктура.

22. Корупция-понятие, дефиниция и типология. Видове. Антикорупционни практики.

23. Учение за престъплението. Понятие и елементи на престъплението. Изключващи престъпния характер на деянието обстоятелства

24. Стадии на престъплението. Съучастие. Наказателноотговорното лице- критерии и предпоставки. Правила за малолетни и непълнолетни извършители.

25. Учение за наказанието. понятие и цели на наказанието.Принципи за определяне на наказанието. Отделни видове наказания по НК.

26. Страни, субекти и участници в наказателния процес. Досъдебно производство. Първоинстанционно съдебно производство.

27. Понятие за административен акт. Видове административни актове. Условия за редовно действие на административните актове. Недействителност на административните актове.

28. Административнонаказателна отговорност - субекти. Административно нарушение – понятие, обективна и субективна страна на нарушението.

29. Оспорване на административните актове пред първа съдебна инстанция. Касационно производство.

30. Структура и функции на съдилищата, прокуратурата и следствените служби по Закона за съдебната власт.

31. Съдебна администрация. Структура. Специализирана администрация.

32. Статут на съдебните служители. Назначаване на съдебните служители. Права и задължения на съдебните служители. Атестиране и повишаване в ранг на съдебните служители.

33. Отговорност на служителите в съдебната администрация. Същност на защитата срещу незаконосъобразни действия или бездействия. Видове отговорност.

34. Понятие за лични данни и специални категории лични данни. Принципи за защита на личните данни. Условия за допустимост на обработването на лични данни.

35. Права на субектите на данни – субект на данни и видове права на субектите на данни. Задължения на администраторите/обработващите на лични данни – понятие за администратор/обработващ лични данни и техните задължения.

36. Комисия за защита на личните данни - статут, компетентност, правомощия и актове.

37. Органи за защита на класифицираната информация. Видове класифицирана информация и нива на класификация. Условия и ред за получаване на достъп до класифицирана и обществена информация.

38. Понятие за обществена информация. Видове обществена информация. Право на достъп до обществена информация – субекти, процедура за достъп до обществена информация, отказ и обжалване.

39. Гражданско правоотношение. Определение, структура. Субективни права и правни задължения. Видове ГПО и субективни права

40. Основания за възникване, изменение и прекратяване на ГПО Сделки.

Недействителност на сделките

41. Представителство – общи положения. Упълномощаване – понятие, страни, действие. Преупълномощаване.

42. Понятие за давност и видове срокове. Спиране и прекъсване на давностния срок.

43. Съд и съдия. Правен статус на съдията. Подведомственост и подсъдност. Страни и процесуални действия на страните – форма и време на процесуалните действия Иск – същност и видове

44. Процесуални действия на съда. Призовавания и съобщения. Процесуални действия на страните – форма и време на процесуалните действия. Процесуални бездействия

45. Съдебни заседания. Разглеждане на делото – обща характеристика. Решение – същност и видове решения. Правни последици на решението

46. Условия и предпоставки за сключване на брака. Процедура и форма за сключване. Отношения между съпрузите – лични отношения; имуществени отношения. Съпругеска имуществена общност. Брачен договор.

47. Развод по исков ред. Развод по взаимно съгласие

48. Произход от майката. Произход от бащата. Припознаване – условия и ред. Осиновяване – понятия и видове.

49. Наследяване по закон – същност и принципи. Кръг и ред на наследниците по закон. Наследяване по право на заместване.

50. Завещание – същност и съдържание на завещанието. Видове завещание. Завещателна дееспособност. Отмяна, нищожност и унищожаемост на завещанието.

51. Държане и владение. Същност и елементи на владението. Добросъвестно владение.

52. Същност на правото на собственост. Основания за придобиване на правото на собственост. Видове собственост.

53. Съсобственост. Същност и основания за възникване. Правоотношения между съсобствениците.

54. Етажна собственост. Същност на етажната собственост. Възникване. Права и задължения на собствениците в етажната собственост

55. Ограничени вещни права – правен режим. Право на строеж – понятие. Съдържание. Прехвърляне и погасяване на правото на строеж. Право на надстройкаване и пристрояване. Право на ползване.

56. Защита на собствеността и владението. Видове правни способности за защита. Искове за защита на собствеността. Искове за защита на владението.

57. Понятие за търговец. Видове. Общи правни белези. Понятие за фирма, седалище и адрес на управление. Правен режим на търговското предприятие.

58. Търговски представители- видове, права и задължения.

59. Понятие за търговско дружество. Видове. Учредяване. Персонални дружества. Правен режим на правата и задълженията на съдружниците в персоналните дружества. Управление. Прекратяване.

60. Дружество с ограничена отговорност. Капитал и дялове. Права и задължения на съдружниците. Органи за управление. Прекратяване.

61. Акционерно дружество. Учредяване. Понятие за акция и правен режим. Капитал- понятие. Системи за управление. Органи за управление- свикване, компетентност, влизане на решенията в сила. Прекратяване на АД.

62. Обща характеристика на търговските сделки. Критерии за определяне търговския характер на сделките. Видове. Сключване на търговските сделки. Особености. Изпълнение и неизпълнение на търговските сделки.

63. Търговска несъстоятелност. Определение. Обща характеристика. Предпоставки за откриване на производството. Обявително решение за откриване на производството. Последници за длъжника, кредиторите и трети лица

64. Трудов договор. Обща характеристика. Сключване на договора. Съдържание на трудовия договор .Видове трудови договори.

65. Понятие за работно време. Видове работно време. Същност на почивките и видове почивки . Същност на отпуските и видове отпуски

66. Понятието трудова дисциплина .Понятие за дисциплинарна отговорност. Нарушение на трудовата дисциплина. Видове нарушения . Дисциплинарни наказания – видове, ред за налагане

67. Осигурени лица. Осигурители. Осигурителни органи.

68. Осигурителна вноска. Осигурителен доход. Осигурителен стаж.

69. Обща характеристика на краткосрочното осигуряване. Същност на осигурителните обезщетения. Видове осигурителни обезщетения.

70. Пенсионно осигуряване – същност, стълбове на пенсионната система. Пенсия – понятие, общи правила за пенсиите. Видове пенсии. Пенсионно производство – същност и етапи. Ред за отпускане и изменение на пенсиите.

71. Здравно осигуряване – обща характеристика и видове. Осигурени социални рискове по задължителното здравно осигуряване. Здравноосигурителни вноски- същност и ред за внасяне. Престации по здравното осигуряване.

Литература за конспект за държавен изпит на специалност „СА“

А) Задължителна:

1. Андреева, А., Йолова, Г. Трудово и осигурително право. Второ преработено и допълнено издание. В, Наука и икономика, 2020.

2. Андреева, А., Йолова, Г., Димитрова, Д. Основи на публичното право. - Варна: Унив. изд. Наука и икономика, 2015.

3. Андреева, А., Йолова, Г., Димитрова, Д. Основи на публичното право. Варна: Наука и икономика, 2021.

4. Бакърджијева, Милка, Бизнес комуникиране и връзки с обществеността, Свищов, Акад. изд. Ценов, 2015.

5. Баланов, Й. Безвестното отсъствие. Велико Търново: Св. св. Кирил и Методий, 2016

6. Борисова, А. Административноправен статус на Комисията за защита на личните данни. София: УНСС, 2024.

7. Бъчварова, М. Ж. Матеева. Гражданско право и процес. Наука и икономика, 2020 г.

8. Бъчварова, М., Владова-Иванова, В., Цветковска, М. Търговско право: [Учебник за студентите от ИУ - Варна]. Варна: Наука и икономика, 2022.

9. Бъчварова, М., М. Цветковска. Вещно право. Варна: Наука и икономика, 2015.

10. Василев, И. Действие на вписването по българското вещно право. С., Нова звезда. 2018.

11. Герджиков, О. Търговски сделки. С., Труд и право. 2018.
12. Голева, П. Търговско право. Книга първа. Търговци. С., 2018.
13. Димитрова, Д. Относно някои специфики на функциите на администрацията на съдебната власт. Правото и бизнесът в съвременното общество : Сборник с доклади от 4-та национална научна конференция, 22 октомври 2021 г., Варна : Наука и икономика, 2021, 199-211.
14. Димитрова, Д., Матеева, Ж., Димитрова, Д. Административно право и процес. Варна: Наука и икономика, 2020.
15. Димитрова, Д., Тончева, Р., Димитрова, Д. Организация на съдебната администрация (задачи, казуси, тестове). Варна: Наука и икономика, 2022,
16. Добрев, Д. и кол. Планиране и прогнозиране. Варна, 2015 г.
17. Докова С. К. Петров Геоикономика и регионално развитие. София, 2015 г.
18. Друмева, Е. Конституционно право. Пето преработено и допълнено издание, 2018.
19. Зафирова, Цв. Стратегическо управление. Варна: Наука и икономика, 2017.
20. Зафирова, Цв. Управление на публичния сектор. Варна: Наука и икономика, 2018.
21. Калайджиев, А. Търговско право. Обща част. С., 2015.
22. Лазаров, К., Тодоров, И. Административен процес. София: Сиела, 2018
23. Матеева, Ж. Правна природа на актовете на националния орган по защита на личните данни. Икономически и социални алтернативи, София: Изд. комплекс УНСС, 30, 2024, 3, 95-110
24. Матеева, Ж. Съдебен контрол върху решенията и отказите за предоставяне на достъп до обществена информация. 15 години административно правораздаване в България - проблеми и перспективи : Сборник с доклади от национална кръгла маса, 15 юни 2022, Варна : Наука и икономика, 2022, 140-153.
25. Матеева, Ж., Андреева, А., Иванова, Р., Александров, А., Караджов, В., Асенов, О., Аламинов, Х. Защита на личните данни в сферата на висшето образование: Правни и управленски аспекти. Варна : Наука и икономика, 2024, 200.
26. Михалева, Н., Георгиева, С., Димитрова, С., Административна култура и етика. Варна: Наука и икономика, 2021

27. Ненова, Л. Актуални въпроси на семейното и наследственото право, УИ “Св. Климент Охридски“, 2017.

28. Петров, В. М. Марков. Вещно право. Сиби, С. 2017.

29. Сборник лекции (пето издание). Първоначално обучение, София: ДКСИ, 2025, електронно издание:
<https://www.dksi.bg/media/10053/%D1%81%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D0%B8%D0%B8-2025-%D0%B3.pdf>

30. Сталев, Ж. А. Мингова. В. Попова. О. Стамболиев. Р. Иванова. Българско гражданско процесуално право. С., Сиела. 2020.

31. Стойнов, Ал. Наказателно право . Обща част, Второ издание С., 2019.

32. Структура и организация на съдебната власт (нов правен курс), София: Съюз на съдиите в България, 2017, ISBN 978-954-92585-3-0, електронно издание:
<https://static1.squarespace.com/static/5502d30ee4b0f063546540ec/t/5921df84bf629a6e74e93b63/1495392143836/New+Legal+Course.pdf>

33. Тасев, Хр. Българско наследствено право. Дванадесето преработено и допълнено издание, С., Сиби, 2016.

34. Тошкова-Николова, Д., Фети, Н. Защита на личните данни. София: ИК “Труд и право“, 2019.

Б) Препоръчителна

1. Бъчварова, М. и др. Търговска несъстоятелност - правни и икономически теоретико-приложни аспекти. Варна, Наука и икономика, 2018.

2. Бъчварова, М. Неплатежоспособност-понятие и презумпции за доказване. Ролята на правото в съвременната икономика. Варна, Наука и икономика. 2017. с. 61-69.

3. Бъчварова, М. Специфични ненаименувани търговски договори – институт на договорното право. Варна, Наука и икономика, 2015.

4. Владова-Иванова, В. Клаузата форсмажор в търговските договори. Известия. Икономически университет-Варна, 2019 , бр. 1, с. 40-52.

5. Димитрова, Д. За образователната подготовка на съдебните служители. Развитие на съвременното право – между установените традиции и желаната бъдеща реалност: Юбилейна международна научна конференция по случай 30 г. от създаването на Юрид. фак. ВТУ Св. св. Кирил и Методий 15 октомври 2021 г., Юридически факултет към ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“: Сборник научни изследвания: Т. 2. Ч. 2, Велико Търново: ВТУ Св. Св. Кирил и Методий, Т. 2. Ч. 2, 2023, 493-501.

6. Димитрова, Д. Новите промени в АПК – стъпка към по-ефективно административно правораздаване. Правото и бизнесът в съвременното общество: Актуални правни предизвикателства в икономиката: Сборник с доклади, 9 ноември 2018, Варна: Наука и икономика, 2019, 413 – 424.

7. Димитрова, Д. Съвременни тенденции в административното законодателство на България. Правото и бизнесът в съвременното общество: Сборник с доклади от 2-ра Национална научна конференция, 8 ноември 2019 г., Варна: Наука и икономика, 2019, 56 – 70

8. Димитрова, Д., Андреева, А., Зиновиева, Д., Йолова, Г., Александров, А., Димитрова-Марковска, Д., Радев, Е., Колева, В. Правоотношения и статут на лицата в съдебната власт в условията на дигитализация. Варна: Наука и икономика, 2025.

9. Димитрова, Д., Матеева, Ж. Административен контрол и административнонаказателна отговорност за защита на потребителите. Известия. Сп. Икономически университет - Варна, Варна: Наука и икономика, 64, 2020, 1, 36 – 53

10. Ивчева, В. Нотариалното производство в светлината на новата съдебна практика. 2008-2018. С., 2018. Сиела.

11. Йолова, Г. Права на осигурените лица по задължителното здравно осигуряване. Варна: Наука и икономика, 2024.

12. Матеева, Ж. Надзорна дейност на националния орган по защита на личните данни при новите законодателни положения на приложимото законодателство. Известия Сп. Икономически университет - Варна, Варна: Наука и икономика, 63, 2019, 1, 53 – 70.

13. Матеева, Ж. Обжалване действията на администратор или обработващ лични данни по съдебен ред. Икономическа наука, образование и реална икономика: развитие и взаимодействия в дигиталната епоха: Сборник с доклади от Юбилейна международна

научна конференция в чест на 100 год. от основаването на ИУ - Варна: Т. 4., Варна: Наука и икономика, 4, 2020, 231 – 241.

14. Матеева, Ж. Обработване на специални категории данни съгласно Регламент (ЕС) 2016/679 (Общ регламент относно защитата на данните). Правото и бизнесът в съвременното общество: Актуални правни предизвикателства в икономиката: Сборник с доклади от 1-ва Национална научна конференция, 9 ноември 2018, Варна: Наука и икономика, 2019, 404 – 412.

15. Матеева, Ж. Съдебен контрол на решенията на надзорния орган по защита на личните данни. Правото и бизнесът в съвременното общество: Сборник доклади от 2-ра национална научна конференция, Варна: Наука и икономика, 2019, 83 – 90.

16. Матеева, Ж. Същност на правото на защита на личните данни. Защитата на личните данни и дигитализацията - предизвикателства и перспективи : Сборник с доклади [от кръгла маса, проведена в ИУ - Варна, 1 октомври 2021], Варна : Наука и икономика, 2021, 96-105.

17. Матеева, Ж., Димитрова, Д. Административнонаказателна отговорност по новия Закон за обществените поръчки. Правната наука и бизнесът - заедно за устойчиво развитие на икономиката, Варна: Наука и икономика, 2016, 215-225.

18. Мръчков, В. Осигурително право., Седмо преработено и допълнено издание. С, 2019

19. Мръчков, В. Трудово право., Десето преработено и допълнено издание. С, 2018.

20. Наредба № 4 от 16 март 2017 г. за воденето, съхраняването и достъпа до регистъра на актовете на съдилищата, в сила от 04.04.2017 г. издадена от Висшия съдебен съвет, обн. ДВ. бр.28 от 4 април 2017.

21. Недев, Д. Правно действие на първичните способи за придобиване на вещни права. Сиела, С. 2017

22. Панайотова-Чалъкова, Л. Собственост – развитие и перспективи. Влияние на конституционната и европейската съдебна практика. Сиела, С. 2019.

23. Пенев, П. и др. // Структура и организация на съдебната власт. Нов правен курс. София, 2017.

24. Правилник за администрацията на европейските делегирани прокурори (*Приет с решение на Пленума на ВСС по протокол № 1/19.01.2023 г., об. в ДВ, бр. 12 от 03.02.2023 г.*)
25. Правилник за организация на дейността на Висшия съдебен съвет и на неговата администрация (*Издаден от ВСС, обн., ДВ, бр. 16 от 2019 г., в сила от 22.02.2019г.*)
26. Правилник за администрацията на Върховния административен съд (*Приет с решение на Пленума на ВСС по протокол № 17/18.07.2019г., обн. в ДВ, бр. 60 от 30.07.2019г.)*
27. Правилник за администрацията на Върховния касационен съд (*Приет с решение на Пленума на ВСС по протокол № 3 от 18.02.2021г., обн. в ДВ, бр. 21 от 12.03.2021г.*)
28. Правилник за администрацията на Прокуратурата на Република България (*Издаден от ВСС, обн., ДВ, бр. 106 от 10.12.2013 г.*)
29. Правилник за администрацията в съдилищата (*Приет с решение на Пленума на ВСС по протокол №25/03.08.2017г., обн. в ДВ, бр. 68 от 22.08.2017г.*)
30. Правилник за вътрешния ред за използването на електронен подпис и електронна идентификация от органите на съдебната власт (*Приет от Пленума на ВСС с решение по т. 39 от Протокол № 10/16.03.2017 г., обн. в ДВ, бр. 32 от 21.04.2017 г.*)
31. Правилник за организацията на дейността на Националния институт на правосъдието и на неговата администрация (*Издаден от ВСС, обн., ДВ, бр. 76 от 2007 г.*)
32. Средкова, Кр. Осигурително право, Пето преработено и допълнено издание. С., Сиби, 2016.
33. Стефанов, Г. Еднолични търговски дружества. Труд и право, С., 2015.
34. Тасев, С. Делба на съсобственост, Нова звезда, 2016.
35. Топузов, Д. Нищожност на брачния договор, Сиела, 2016.
36. Цветковска, М. За характера на отговорността на управителя на дружеството с ограничена отговорност. Известия. ИУ-Варна, 2019, бр. 2, с.141-155.

Октомври, 2025 г.